

DÂN VẬN CHÍNH QUYỀN CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN CẤP XÃ TRONG GIẢI PHÓNG MẶT BẰNG

NGUYỄN THANH HIẾN*

Dân vận chính quyền của Ủy ban nhân dân cấp xã trong giải phóng mặt bằng có vai trò rất quan trọng trong bối cảnh sắp xếp tổ chức bộ máy và thực hiện chính quyền địa phương hai cấp. Việc giải phóng mặt bằng luôn là vấn đề mà cấp ủy, chính quyền các cấp luôn quan tâm, nhất là ở cấp xã - nơi trực tiếp giải quyết những vấn đề liên quan đến giải phóng mặt bằng. Chính vì vậy, việc phát huy vai trò công tác dân vận chính quyền của Ủy ban nhân dân cấp xã trong giải phóng mặt bằng là cấp thiết trong bối cảnh mới đặt ra hiện nay.

Từ khóa: Dân vận chính quyền; chính quyền cấp xã; giải phóng mặt bằng; vai trò.

Government mass mobilization conducted by commune-level People's Committees plays a vital role in the context of administrative restructuring and the implementation of a two-tier local government model. Land clearance has always been a matter of concern for Party committees and authorities at all levels, especially at the commune level, where such issues are handled directly. Therefore, strengthening the role of commune-level People's Committees in government mass mobilization efforts for land clearance is essential in the current context.

Keywords: Government mass mobilization; commune-level government; land clearance; role.

NGÀY NHẬN: 23/10/2025

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 29/11/2025

NGÀY DUYỆT: 16/12/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.359.2025.1373>

1. Đặt vấn đề

Trong mô hình chính quyền địa phương hai cấp hiện nay, Ủy ban nhân dân (UBND) cấp xã là cấp chính quyền gần dân nhất, trực tiếp tổ chức thực hiện các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước đến từng thôn, tổ dân phố và từng người dân. Cấp xã là nơi cụ thể hóa các quyết định hành chính, là “cầu nối” giữa ý chí của Nhà nước với đời sống thực tiễn của Nhân dân, giữa những định hướng vĩ mô với hành động cụ thể trong từng lĩnh vực của đời sống. Liên quan đến công tác này, Chủ tịch Hồ Chí

Minh đã viết “đo sức dân, hiểu lòng dân và làm việc vì dân”¹.

Dân vận chính quyền của UBND cấp xã là tổng thể các hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo, tổ chức thực hiện công tác tuyên truyền, vận động Nhân dân trên cơ sở chức năng, nhiệm vụ được giao nhằm phát huy vai trò, quyền làm chủ của Nhân dân; củng cố lòng tin của Nhân dân đối với chính quyền; xây dựng mối quan hệ gắn bó giữa chính quyền với Nhân

* *ThS, Ban Quản lý dự án phát triển tỉnh Khánh Hòa*

dân, tạo sự đồng thuận để triển khai các nhiệm vụ chính trị, kinh tế, văn hóa - xã hội, quốc phòng - an ninh ở địa phương. Giải phóng mặt bằng là quá trình Nhà nước tổ chức thu hồi đất, bồi thường, hỗ trợ, tái định cư và di dời các công trình, tài sản hộ gia đình, cá nhân, tổ chức đang sử dụng đất để bàn giao diện tích đất “sạch” cho việc thực hiện các dự án phát triển kinh tế - xã hội, quốc phòng - an ninh hoặc lợi ích công cộng.

Dân vận chính quyền của UBND cấp xã trong giải phóng mặt bằng là tổng thể các hoạt động tuyên truyền, vận động, thuyết phục, lắng nghe, đối thoại và hỗ trợ Nhân dân do UBND cấp xã chủ trì hoặc phối hợp thực hiện nhằm tạo sự đồng thuận của Nhân dân có đất bị thu hồi, bảo đảm cho quá trình giải phóng mặt bằng diễn ra đúng pháp luật, thuận lợi, ít xung đột.

2. Vai trò công tác dân vận chính quyền của Ủy ban nhân dân cấp xã trong giải phóng mặt bằng

Dân vận chính quyền của UBND cấp xã giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong quá trình giải phóng mặt bằng, một nhiệm vụ vừa mang tính kinh tế, vừa mang tính chính trị - xã hội sâu sắc. Vì vậy, nội dung của công tác dân vận của UBND cấp xã trong giải phóng mặt bằng cụ thể như sau:

Một là, tạo sự đồng thuận, thống nhất trong Nhân dân đối với chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về giải phóng mặt bằng.

Giải phóng mặt bằng không chỉ đơn thuần là một thủ tục hành chính liên quan đến đất đai mà thực chất là quá trình tác động mạnh mẽ đến lợi ích kinh tế, quyền sử dụng đất, chỗ ở và cả yếu tố tâm lý, tình cảm của người dân. Bất kỳ sự thay đổi nào liên quan đến đất đai, tài sản gắn liền với đời sống đều dễ dẫn đến phản ứng khác nhau trong cộng đồng, từ ủng hộ, đồng thuận đến băn khoăn, lo lắng hoặc phản đối. Trong bối cảnh

đó, công tác dân vận chính quyền của UBND cấp xã đóng vai trò như “cầu nối mềm” giữa chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và nhận thức, hành động của Nhân dân.

UBND cấp xã là cấp gần dân nhất, trực tiếp nắm bắt đời sống, tâm tư, nguyện vọng của từng hộ gia đình, từng cá nhân bị ảnh hưởng. Nhờ lợi thế này, dân vận chính quyền không chỉ dừng ở việc truyền đạt chính sách mà còn có chức năng định hướng dư luận, tạo sự lan tỏa tích cực trong cộng đồng. Khi được giải thích đầy đủ, minh bạch và kịp thời, người dân có thể hiểu rõ mục tiêu chung của dự án, nhận thức được lợi ích cộng đồng và lợi ích lâu dài cho địa phương, từ đó, chuyển từ tâm thế thụ động, nghi ngờ sang chủ động tham gia và ủng hộ. Công tác dân vận hiệu quả sẽ giúp giảm thiểu nguy cơ phát sinh mâu thuẫn, ngăn ngừa tình trạng khiếu nại, khiếu kiện đông người. Đây không chỉ là tiền đề để giải phóng mặt bằng đạt tiến độ mà còn là cơ sở vững chắc cho sự ổn định chính trị - xã hội và phát triển bền vững ở cơ sở.

Hai là, góp phần là cầu nối quan trọng trực tiếp giữa cấp ủy đảng, chính quyền với Nhân dân trong thực hiện chính sách giải phóng mặt bằng.

Trong bất kỳ giai đoạn nào của công tác giải phóng mặt bằng, vai trò cầu nối giữa chính quyền và Nhân dân luôn mang ý nghĩa quyết định, bởi lẽ sự thành công của chính sách không chỉ phụ thuộc vào văn bản pháp luật hay mức độ hỗ trợ, bồi thường mà còn ở chỗ Nhân dân có hiểu, tin tưởng và tự nguyện chấp hành hay không. UBND cấp xã chính là chủ thể trực tiếp đảm nhận vai trò cầu nối này thông qua hoạt động dân vận chính quyền. Trong điều kiện chính quyền địa phương được tổ chức theo hai cấp, UBND cấp xã không còn tầng nấc trung gian là cấp huyện để chia sẻ trách nhiệm mà trực tiếp chịu sự lãnh đạo của tỉnh, điều này làm tăng khối lượng công việc nhiều hơn cho công tác dân vận chính quyền của xã.

Ba là, góp phần phòng ngừa, hạn chế khiếu nại, tố cáo về giải phóng mặt bằng, giữ ổn định an ninh trật tự tại địa phương.

Giải phóng mặt bằng là một trong những lĩnh vực dễ phát sinh tranh chấp, khiếu nại, tố cáo nhất bởi nó trực tiếp tác động đến quyền lợi thiết thân của người dân về đất đai, tài sản, sinh kế. Trong nhiều trường hợp, nếu chính sách không được tuyên truyền đầy đủ hoặc quá trình thực hiện thiếu sự công khai, minh bạch, người dân dễ nảy sinh tâm lý so bì, bức xúc, dẫn đến khiếu nại, tố cáo kéo dài. Không ít nơi đã xuất hiện tình trạng tụ tập đông người, gây mất ổn định an ninh, trật tự, ảnh hưởng nghiêm trọng đến tiến độ dự án và uy tín của chính quyền. Trong bối cảnh đó, dân vận chính quyền của UBND cấp xã giữ vai trò “ngăn ngừa từ gốc” những nguy cơ phát sinh khiếu nại, tố cáo. Bằng việc chủ động tuyên truyền, đối thoại, lắng nghe và giải thích chính sách, UBND cấp xã giúp người dân hiểu rõ cơ sở pháp lý của việc thu hồi đất, bồi thường, hỗ trợ, tái định cư; đồng thời, nhận thức đúng về quyền lợi và nghĩa vụ của công dân.

Việc “dân vận khéo” giúp hạn chế tối đa tình trạng chần chừ, trì hoãn, qua đó, rút ngắn đáng kể thời gian giải phóng mặt bằng. Khi người dân hiểu rõ lợi ích và tự nguyện chấp hành, việc bàn giao mặt bằng diễn ra suôn sẻ, hạn chế tình trạng cưỡng chế hay xung đột, nhờ đó, giảm chi phí hành chính, chi phí xã hội và tránh gây tổn thương niềm tin giữa chính quyền với Nhân dân.

Việc gắn trách nhiệm cụ thể cho từng cán bộ phụ trách từng nhóm hộ dân cũng giúp quá trình giải quyết diễn ra nhanh chóng, kịp thời, đúng thẩm quyền. Bên cạnh đó, sự phối hợp của UBND cấp xã với Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể và người có uy tín trong cộng đồng càng tăng thêm hiệu quả dân vận, tạo sự công tâm và khách quan trong xử lý.

Bốn là, thể hiện vai trò, trách nhiệm, uy tín của UBND cấp xã trước Nhân dân.

Dân vận chính quyền, nhất là trong

những nhiệm vụ nhạy cảm như giải phóng mặt bằng chính là thước đo quan trọng để đánh giá trách nhiệm, năng lực quản trị và uy tín của UBND cấp xã trước Nhân dân. Nếu dân vận chính quyền được tiến hành nghiêm túc, công khai, minh bạch, cán bộ xã gần gũi, tận tình, giải thích rõ ràng quyền lợi và nghĩa vụ của người dân thì Nhân dân sẽ cảm nhận được sự quan tâm và tinh thần trách nhiệm của chính quyền cơ sở. Ngược lại, nếu dân vận hình thức, thiếu công tâm, thậm chí có biểu hiện quan liêu, cửa quyền sẽ làm giảm sút uy tín của chính quyền, khiến mối quan hệ giữa chính quyền và Nhân dân bị rạn nứt, gây khó khăn cho cả hiện tại và tương lai.

Trong nhiều trường hợp, uy tín của UBND cấp xã còn là yếu tố quyết định để Nhân dân cân nhắc thái độ đối với chính sách. Khi thấy chính quyền xã tận tâm, lắng nghe và thực sự đặt lợi ích của người dân lên hàng đầu, họ có thể chấp nhận những thiệt thòi trước mắt vì lợi ích lâu dài, vì sự phát triển chung. Như vậy, công tác dân vận không chỉ góp phần bảo đảm tiến độ giải phóng mặt bằng mà còn khẳng định UBND cấp xã là chính quyền của Nhân dân, do Nhân dân và vì Nhân dân.

Tuy nhiên, bên cạnh đó còn một số vấn đề hạn chế trong việc phát huy vai trò của UBND đối với công tác dân vận chính quyền hiện nay, nhất là việc giải phóng mặt bằng, như: sau khi thực hiện mô hình chính quyền hai cấp, nhiều thủ tục phức tạp liên quan tới quy hoạch, định giá đất, phê duyệt phương án... bị “đứt tuyến” do chưa giao quyền hay chưa có hướng dẫn cụ thể, khiến công tác bồi thường giải phóng mặt bằng bị đình trệ. Một số nơi, thông tin, tuyên truyền và đối thoại với dân chưa đầy đủ, minh bạch; có nơi khi thực hiện giải phóng mặt bằng, người dân chưa được hiểu rõ quyền lợi, thủ tục, phương án đền bù, tái định cư dẫn đến tâm lý bất an, không yên tâm bàn giao đất. Những điều này làm giảm lòng tin và gây cản trở trong việc vận động bàn giao mặt bằng.

3. Giải pháp phát huy dân vận chính quyền của Ủy ban nhân dân cấp xã trong giải phóng mặt bằng

Thứ nhất, nâng cao nhận thức, trách nhiệm của đội ngũ cán bộ, công chức về công tác dân vận trong giải phóng mặt bằng.

Công tác dân vận muốn hiệu quả phải bắt đầu từ nhận thức đúng của đội ngũ cán bộ, công chức cơ sở. UBND cấp xã cần thường xuyên tổ chức các lớp tập huấn, bồi dưỡng kỹ năng dân vận, kỹ năng giao tiếp, xử lý tình huống, giải quyết mâu thuẫn với người dân cho đội ngũ cán bộ phụ trách giải phóng mặt bằng. Nội dung đào tạo không chỉ dừng ở lý thuyết mà cần có các tình huống thực tế. Bên cạnh đó, cần đưa tiêu chí “hiệu quả dân vận” vào đánh giá năng lực, xếp loại cán bộ, công chức hằng năm, coi đây là tiêu chuẩn bắt buộc trong bổ nhiệm, quy hoạch, luân chuyển. Người đứng đầu cấp ủy, chính quyền phải trực tiếp chỉ đạo, kiểm tra, nắm tình hình dân vận ở từng thôn, tổ dân phố; thường xuyên tiếp xúc, đối thoại với dân để nắm bắt dư luận. Khi mỗi cán bộ đều thấm nhuần tư tưởng “dân là gốc”, “lấy dân làm trung tâm” thì mọi hoạt động giải phóng mặt bằng đều sẽ thuận lợi, minh bạch và hiệu quả.

Thứ hai, đổi mới phương pháp dân vận theo hướng gần dân, hiểu dân, trọng dân và có trách nhiệm với dân.

UBND cấp xã cần đa dạng hóa hình thức tuyên truyền, vận động theo hướng gần gũi, thực chất. Thay vì chỉ họp dân, cần tổ chức đối thoại trực tiếp theo nhóm hộ, theo khu vực, theo loại đất bị thu hồi để lắng nghe và trả lời cụ thể từng nhóm đối tượng. Thông tin về chính sách, phương án bồi thường phải được trình bày ngắn gọn, dễ hiểu, có so sánh, minh họa rõ ràng để người dân dễ tiếp nhận. Chính quyền xã cũng cần xây dựng quy trình phản hồi thông tin hai chiều, bảo đảm mọi thắc mắc của người dân được tiếp nhận, xử lý kịp thời. Cán bộ dân vận phải thường xuyên xuống cơ sở, “đi từng ngõ, gõ từng nhà”, nắm tâm tư, nguyện vọng, giải thích trực tiếp. Ngoài ra, UBND cấp xã nên phối hợp với Mặt

trận Tổ quốc Việt Nam, Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Đoàn Thanh niên để vận động theo nhóm đối tượng, tránh chồng chéo.

Thứ ba, gắn công tác dân vận với xây dựng chính quyền thân thiện, phục vụ Nhân dân.

Một chính quyền thân thiện, minh bạch, biết lắng nghe sẽ là nền tảng vững chắc cho dân vận hiệu quả. UBND cấp xã cần cải cách thủ tục hành chính trong lĩnh vực đất đai, bồi thường, tái định cư, bảo đảm người dân không phải đi lại nhiều lần. Mọi hồ sơ, quy trình, kết quả giải quyết phải được niêm yết công khai tại trụ sở xã và trên các kênh thông tin của địa phương. Chính quyền cấp xã cần thường xuyên tổ chức tiếp dân định kỳ, tổ chức các buổi “Ngày chính quyền lắng nghe dân nói”, nơi người dân có thể phản ánh, đề xuất và nhận được phản hồi cụ thể. Bên cạnh đó, cần quan tâm hỗ trợ người dân sau khi bị thu hồi đất, nhất là về đào tạo nghề, tạo việc làm, ổn định đời sống, giúp họ yên tâm phát triển lâu dài. Khi người dân cảm nhận được sự tận tâm và công bằng của chính quyền, công tác giải phóng mặt bằng sẽ diễn ra thuận lợi, góp phần xây dựng hình ảnh chính quyền gần dân, vì dân phục vụ.

Thứ tư, phát huy vai trò của hệ thống chính trị cơ sở và người có uy tín trong dân vận giải phóng mặt bằng.

Công tác dân vận không chỉ là nhiệm vụ của chính quyền mà là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị ở cơ sở. UBND cấp xã cần phát huy vai trò nòng cốt của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các đoàn thể nhân dân trong tuyên truyền, vận động, giám sát và phản biện chính sách giải phóng mặt bằng. Mỗi tổ chức phải được phân công rõ nhiệm vụ, nội dung tuyên truyền phù hợp với hội viên, đoàn viên của mình. Đồng thời, cần chủ động mời người có uy tín, già làng, trưởng thôn, chức sắc tôn giáo, người từng tham gia giải phóng mặt bằng hiệu quả tham gia các buổi tuyên truyền, vận động. Đây là lực lượng có tiếng nói thuyết phục cao trong cộng đồng, giúp hóa giải mâu thuẫn, lan tỏa tinh thần đồng thuận. UBND cấp xã phải duy trì

chế độ thông tin định kỳ với các lực lượng này, lắng nghe phản ánh từ cơ sở để điều chỉnh kịp thời. Sức mạnh tổng hợp của hệ thống chính trị cơ sở chính là “chìa khóa” để công tác dân vận trong giải phóng mặt bằng thành công bền vững.

Thứ năm, tăng cường kiểm tra, giám sát, khen thưởng và xử lý trách nhiệm trong công tác dân vận.

UBND cấp xã cần thiết lập cơ chế kiểm tra, giám sát thường xuyên đối với công tác dân vận, bảo đảm mọi hoạt động được thực hiện công khai, minh bạch, có hồ sơ, biên bản cụ thể. Mỗi vụ việc giải phóng mặt bằng phải có người phụ trách theo dõi, báo cáo định kỳ về tiến độ và tình hình tư tưởng của Nhân dân. Những tập thể, cá nhân làm tốt cần được biểu dương, khen thưởng kịp thời; ngược lại, trường hợp thiếu tinh thần trách nhiệm, gây bức xúc, khiếu kiện kéo dài phải bị xử lý nghiêm minh. Chính quyền cấp xã phải thường xuyên tổ chức sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm và nhân rộng mô hình “dân vận khéo” trong giải phóng mặt bằng.

Thứ sáu, ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác dân vận và quản lý thông tin giải phóng mặt bằng.

Trong thời đại chuyển đổi số, việc ứng dụng công nghệ thông tin vào công tác dân vận là yêu cầu tất yếu. UBND cấp xã cần xây dựng trang thông tin điện tử hoặc nhóm Zalo, Facebook, đăng tải thường xuyên tiến độ dự án, phương án bồi thường, các chính sách hỗ trợ, tái định cư giúp người dân tiếp cận thông tin nhanh chóng, chính xác. Đồng thời, cần thiết lập đường dây nóng hoặc cổng tiếp nhận phản ánh trực tuyến để người dân có thể gửi ý kiến, thắc mắc mọi lúc, mọi nơi. Các phản ánh phải được tổng hợp, xử lý công khai, cập nhật trạng thái giải quyết. Ứng dụng công nghệ cũng giúp chính quyền xã nắm bắt dư luận xã hội theo thời gian thực, phát hiện sớm vấn đề phát sinh để xử lý kịp thời. Đây là công cụ hữu hiệu giúp tăng tính minh bạch, giảm khoảng cách giữa chính quyền và người

dân, góp phần nâng cao hiệu quả dân vận trong công tác giải phóng mặt bằng.

4. Kết luận

Trong bối cảnh tổ chức chính quyền địa phương theo mô hình hai cấp, dân vận chính quyền của UBND cấp xã trong giải phóng mặt bằng càng trở nên quan trọng và mang tính quyết định. Chính quyền cơ sở là cấp gần dân nhất, trực tiếp tiếp nhận phản ánh, giải thích chính sách và tạo dựng sự đồng thuận trong cộng đồng, do đó, hiệu quả dân vận có ảnh hưởng trực tiếp đến tiến độ và chất lượng của các dự án phát triển.

Mặc dù việc phân cấp, phân quyền mới bước đầu giúp tăng tính chủ động cho cấp xã nhưng cũng bộc lộ những hạn chế, như: sự phối hợp chưa đồng bộ giữa hai cấp, quy trình còn chồng chéo và năng lực của một bộ phận cán bộ cơ sở chưa đáp ứng yêu cầu. Trong thời gian tới, để phát huy tốt hơn vai trò của công tác dân vận ở cấp xã, cần tiếp tục củng cố năng lực cán bộ, hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa hai cấp chính quyền và bảo đảm minh bạch trong tuyên truyền, đối thoại với người dân. Chỉ khi đó, chính quyền cơ sở mới thật sự trở thành cầu nối hiệu quả giữa Nhà nước và Nhân dân, góp phần thúc đẩy công tác giải phóng mặt bằng diễn ra thuận lợi và bền vững □

Chú thích:

1. Trích lời của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong bài viết “Sao cho được lòng dân”. Bút danh Chiến Thắng, đăng Báo Cứu quốc, số 65, ngày 12/10/1945.

Tài liệu tham khảo:

1. Chính phủ (2025). *Nghị định số 125/2025/NĐ-CP ngày 11/6/2025 quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương hai cấp trong lĩnh vực quản lý nhà nước của Bộ Tài chính.*

2. Chính phủ (2025). *Nghị định số 151/2025/NĐ-CP ngày 12/6/2025 quy định về phân định thẩm quyền của chính quyền địa phương hai cấp, phân quyền, phân cấp trong lĩnh vực đất đai.*

3. Quốc hội (2024). *Luật Đất đai năm 2024.*

4. Quốc hội (2025). *Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025.*